

Alegat XXII.

Sprawozdanie

komisji edukacyjnej o wnioskach posłów Dra Dietla i p. Młockiego
w przedmiocie szkół powtarzań, seminaryów nauczycielskich i
Instytutu technicznego w Krakowie.

Komisja edukacyjna uznając ważność tak szkół powtarzań jako i pedagogicznych, a niemniej i Zakładu technicznego w Krakowie, widzi zarazem potrzebę zmian i ulepszeń, po części mających być zupełną reformą.

Szkoły powtarzań, jeżeli nauka w szkołach początkowych nie ma być straconą, winny być nie tylko jej ntwierdzeniem, ale prócz tego dalszem rozwinięciem w kierunku przyszłego zawodu mieszczanina i wieśniaka.

Rozporządzenia ministeryalne wprawdzie wielokrotnie zalecały ich zaprowadzenie, gdy jednak mimo to, z wyjątkiem miast większych, szkoły powtarzań zupełnie prawie nie istnieją, a te które są, bardzo niedbale zwiedzane bywają, wypada zatem dla dobra oświaty przestrzegać tych przynajmniej przepisów, które w tej mierze dotąd wydanemi zostały.

Smutniejszy jeszcze stan przedstawiają szkoły pedagogiczne, czyli tak zwane seminaria nauczycieli ludowych. Szkoły bowiem te, nietylko, jakby sobie życzyć należało, nie są u nas zakładami konwiktowemi, ale nawet nie są osobnemi szkołami, lecz przyczepionemi jedynie do tak zwanych szkół wzorowych, z wszystkimi ztąd wynikającymi niedogodnościami; plan udzielanych nauk i czas trwania nauki nie odpowiadają potrzebom przyszłych nauczycieli, żadnej też nie ma różnicy w kształceniu nauczycieli szkół ludowych wyższych i szkół trywialnych czyli wiejskich, lecz kwalifikowanie do jednych lub drugich zależy jedynie od okazywanej przy nauce zdolności; same wreszcie książki do wykładu używane nie odpowiadają dzisiejszemu stanowisku nauki. Jeżeli do tego dodamy, że braki i niedogodności wytknięte tu pobieżnie szkołom pedagogicznym męzkim, podzielają w zupełności i żeńskie, to mieć będziemy obraz oplakanego stanu tych zakładów i potrzeby rychłego ich zreorganizowania.

Z powodu stosunkowo uader krótkiego trwania obecnej sesji sejmowej, komisja zmuszona przyspieszać swoje sprawozdania; nietylko pod względem urządzenia seminaryów nauczycielskich nie może, jak to zamierzała, podać gotowego i wyczerpującego projektu organizacyjnego, ale nawet w wywodzie mającym objaśnić stanowisko rzeczy, musiała się ograniczyć do najtreściwszego poglądu i pobieżnie nakreślonych uwag.

Jeżeli jednak z tego powodu przedmiot, tak ważny obecnie, nie może być załatwiony ostatecznie, to należy przynajmniej takie poczynić przygotowania, aby załatwienie to nastąpić mogło w czasie jak najbliższym.

Gdyby projektowana w innym wniosku komisji Rada szkolna krajowa weszła w wykonanie, praca organizacyjna około seminaryów nauczycielskich byłaby jej właśnie zadaniem. Komisja jednak nie mogąc odwoływać się do władzy jeszcze nie istniejącej, widzi potrzebę powierzenia powyższego zadania Wydziałowi krajowemu, który uwzględniając w tej mierze obszerne wywody wnioskodawców Dra Dietla i p. Młockiego, tudzież sprawozdanie komisji edukacyjnej z przeszłej sesji sejmowej, zawezwawszy wreszcie według uznanej potrzeby, osoby z poza swego grona, będzie miał czas i sposobność dokonania tego, czego dopełnienie było na teraz niepodobienstwem fizycznym.

Wniosek posła Młockiego o urządzenie seminaryów nauczycieli szkół wiejskich w Czernichowie i Dublanach, znajdzie w tem samem swoje załatwienie, orzeczenie bowiem w tej mierze musi być w zgodzie z ogólną organizacją i rozpołożeniem szkół pedagogicznych.

Co się wreszcie tyczy Instytutu technicznego w Krakowie, jego ważność i konieczność uznała już i wykazała komisya zeszluszczona. Komisya obecna, nie mogąc zapuszczać się w wywód obszerniejszy, któremu zabrakłoby już czasu do wejścia pod obrady Sejmowe, odwołuje się do poprzedniego w tej mierze dokładnego sprawozdania, to tylko nadmieniając z swej strony na dowód, jaką ważność dla kraju mieć musi Instytut techniczny w Krakowie, że chociaż Zakładu więcej upośledzonego materyalnie nie znajdzie w całej Monarchii, chociaż uczęszczająca tam młodzież nie doznaje tej nawet korzyści, żeby mogła być wolną od poboru wojskowego, jak się to dzieje w Wiedniu, Pradze a nawet we Lwowie, to przecież jej liczba się powiększa tak, że od pierwotnej 25 doszła już do 500. Zdaje się zatem obowiązkiem kraju, obowiązkiem Rządu, Zakład taki popierać i czynić odpowiedniejszym tak jawnie okazującej się potrzebie, im bowiem ta jest jawniejszą, tem większą byłaby krzywda, jaka z upadku jego wyniknąłby musiała dla młodzieży, dla kraju, a wreszcie dla miasta przeznaczonego i ze swej historii i w uwzględnieniu stosunków obecnych na przodowanie oświacie krajowej.

Z tych tedy powodów, odnośnie do wszystkich przedmiotów niniejszego sprawozdania, komisya podaje pod uchwałę Wysokiej Izby wnioski następujące :

1) Wzywa się Wys. Namiestnictwo, ażeby ku rozpowszechnieniu szkół powtarzań, stosownie do istniejących przepisów wszelkich dołożyło starań.

2) Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt reorganizacyi seminaryów dla przyszłych nauczycieli ludowych.

3) Wzywa się Wysokie Namiestnictwo, ażeby właściwą drogą wyjednać raczyło stanowczą i potrzebom kraju odpowiednią reorganizacyę Instytutu technicznego w Krakowie.

Lwów dnia 26. Grudnia 1866.

Zastępca przewodniczącego:

Adam hr. Potocki.

Sprawozdawca:

Dr. Majer.